

A lelőhelyen idén is nagy számban tártunk fel a késő bronzkor időszakára datálható gödröket, változóan gazdag, nagyrészt a halomsíros idősakra datálható kerámiaanyaggal, két objektumban turbántekercses tálpere-meket találtunk, ezek megerősítik korábbi datálásunkat, mely szerint a telepet a korai halomsíros idősaktól az urnamezős kultúra időszakáig használták. Kibontottuk a terület Ny-i oldalán húzódó É-D-i, 8–10 m széles, kb. 40 m hosszú, helyenként 1,8 m mély árkot. A természetes eredetű mélyedés egy egykori patakmeder lehetett, amely a tektonikai mozgások miatt lefűződött, kiszáradt. Az árok alján előkerült szabálytalan alakú újkőkori gödrök alapján valószínű, hogy a neolitikum idején az árok még nem töltődött fel. A neolit gödrök indulási szintje felett egy barna, leletektől szinte mentes réteget figyeltünk meg, amely a geológiai szakvélemény alapján természetes eredetű talajképződés eredménye. A barna réteg felett egy fekete, változó vastagságú réteg volt megfigyelhető, ebből nagyobb mennyiségű késő bronzkori leletanyag került elő.

Az újonnan nyitott DK-i szelvényben egy újabb, a lelőhelyen korábban ismeretlen időszak emlékényaga is előkerült: itt egy földbe mélyített *szkíta* házat, illetve néhány hulladékgödört tártunk fel.

A szórtan jelentkező *császárkori* gödrök mellett újabb földbe mélyített házak, illetve szabadtéri tűzhelyek kerültek elő, ezek egy része az 1–2. századra datálható, de a DK-i részen késő császárkori (3–4. sz.) házakat és gödröket is feltártunk. Az idei feltárások egyik legkiemelkedőbb leletegyüttese a terület Ny-i részén előkerült K–Ny-i tájolású 2. századi sír.

REMÉNYI LÁSZLÓ – ENDRÓDI ANNA – MARÁZ BORBÁLA

81. Budapest, XVII. Rákoscsaba, Száraz-hegy

I

A lelőhely (M0 10. sz. lh.) a Péceli út és a 31. sz. főút között terül el. Az ÉÉNy–DDK-i irányú nyomvonal meglehetősen dimbes-dombos tájékon húzódik. A terepbejárás során a területen elszórtan a környék terepviszonyaihoz nem illeszkedő köves felületeket figyeltünk meg. Ezek többsége a szántásoktól elaprózódott volt, néhol viszont nagyobb kőtömbökből állt. A 2006. április 10. és május 2. között elvégzett próbafeltárás során a nyomvonalra merőlegesen, 33 átlagosan 60×4 m-es (7920 m²) szondát nyitottunk. A szondák többsége negatívnak bizonyult. Az altalaj igen változatos (köves, törmelékes sárga és vöröses agyagos, helyenként homokos) volt. Hat szondában találtunk beásásra, objektumra utaló nyomokat, ezek többsége újkori volt. Három szondában fedeztünk fel árkokat, melyek betöltése különbözött az újkori beásásokétól, azonban lelet nem került elő belőlük. Ugyancsak három szondában kőkitermelésre utaló nyomokat találtunk, míg egy szondában, egy 5 m átmérőjű „kemence” és hamusgödre került elő. A vastag, vöröses agyagos talajba ásott kemence szája K felé nézett. Vastagon átégett, tapasztás nélküli oldalfala

majdnem függőleges volt. Nagyméretű „hamusgödre” meglehetősen sekély, betöltése sötétbarna humuszos, köves volt. Alját a domb szikla alapja képezte. Valószínűleg szándékosan temették vissza. Kora és rendeltetése bizonytalan.

HORVÁTH M. ATTILA

82. Budapest, XXI. Csepel, Nagydunasor

R, B, LT, Á

2006. június 6. és december 8. között a Budapesti Történeti Múzeum Ős- és Népvándorlás kori osztálya megelőző régészeti feltárást folytatott a Csepel-sziget ÉNy-i csúcsán, a Nagydunasornak nevezett területen (Hrsz.: 210007/2). A tervezett szennyvíztisztító telep 29 hektárnyi területén 2004-ben próbafeltárást végeztünk 2,7 hektáron 24 szondával. Ennek eredményei alapján került sor a megelőző feltárásra, melynek során további 9,8 ha területet kutattunk meg, 573 objektumot tártunk fel.

A középső rézkor végén megjelenő Ludanice-kultúra (Kr. e. 4. ée.) 44 településobjektuma került elő. A hulladék- és agyagkitermelő gödrök mellett településen belüli temetkezések és áldozati gödör jellegű objektumok is kerültek elő. A leletanyagban dominál a házikerámia. Ezek mellett kőpengék és csiszolt kőeszközök, őrlőkőtöredékek, néhány egész edény, továbbá állatcsontok, kagylóhéjak kerültek elő.

A Kárpát-medencébe a Kr. e. 3–2. évezred fordulóján beáramló *kora bronzkori* Harangedény-Csepel csoport és a nagyrévi kultúra 220 objektumát tártuk fel. Az objektumok többsége szórt hamvas és urnás sír volt. A két kultúra sírcsoportjai egymástól viszonylag elkülönülten jelentkeztek, és nagyjából É–D irányban húzódtak, az egykori Duna-parttól viszonylag nagyobb (250–350 m) távolságban. A nagy mennyiségű kerámia mellett kisebb használati tárgyak: bronz-, és csontékszerek maradványai, kő nyílhegyek, csuklóvédő lemezek, orsókarikák és kocsikerék-modell, valamint egy kisméretű aranykorong került elő. Újdonságot jelentett a nagyrévi kultúra topográfiailag eddig ismeretlen településrészletének feltárása a Duna-part közelében. Az elsősorban hulladékgödrökből álló településrészlet objektumai között egy kerámiadepót tartalmazó áldozati gödör is volt, melyben a kultúra fiatalabb fázisának 16 edényét találtuk, rétegesen részben épen, részben törött állapotban. Az edények alatt húzódó 15 cm-es átégett réteg az edények gödörbe helyezése előtti tűzgyújtásról tanúskodik.

A területen előkerült a késő bronzkori (Kr. e. 2–1. ée. fordulóján) urnasíros kultúra emlékényagát reprezentáló 13 településobjektum is.

A *kelta* népesség 78 vegyes rítusú sírja került elő a 2006. évi feltárások során. A gazdag fém- és kerámiamellékletekkel, korall-, üveg- és amphora formájú gyöngyökkel, torquesekkel, fibulákkal, karperecekkel és gyűrűkkel ellátott temetkezések legrégebbi horizontja a

LT B időszakra tehető. A temető fiatalabb horizontjához, a LT C periódushoz tartoznak azok a temetkezések, amelyekben közép La Tène-sémájú fibulák, vékony bronzlemezből készült, üreges és babos díszű kar- ill. lábpercecek, hólyagos lábpercecek a jellegzetes mellékletek. Az időbeni eltérést a csontvázas sírok tájolásbeli változásai (D-É, ill. K-Ny), a rabolt sírok viszonylag nagy száma és a helyenként előforduló szuperpozíciós temetkezések is jelezhetik.

Az előkerült 38 *Árpád-kori* (11–12. sz.) objektum többsége a korszak jól ismert, félig földbe mélyített, felmenő falak nélküli, sátozottós házaiból állt. Valamennyiben volt kőből épített fűtésre használt kemence és gyakra tárológödörök is. Több szabadtéri kemencét, tűzhelyet és nagyméretű kemencebokrot sikerült feltárunk. A kemencebokrok többségét korábban felhagyott gödörházak felhasználásával alakították ki. A kemencét a gödörök falába vájták bele. A sütőfelületet apró kavicsos alapozásra tapasztották. Némelyik platniját újabb kavics- és tapasztásréteg felhordásával többször is megújították. Az itt folytatott tevékenységre a nagyszámú malomkőtöredék, orsógombok és kerámiaedények töredékeiből lehet következtetni.

Munkatársak: Endrődi Anna, Maráz Borbála, Reményi László, Tézer Zita, Kelényi Borbála, Nemes György, Németh Borbála, Winkler Mónika régészek; Busi György, Kovács Tibor, Seres Viktor geodéták; Tormáné Lészkó Ildikó, Újvári Gábor, Csere Judit restaurátorok; Koncz Dániel, Dobos Csaba Attila rajzolók; Tóthné Gál Csilla fotós; Hancz Krisztina biológus; Gergely Eszter, Kocsis Borbála egyetemi hallgatók.

HORVÁTH M. ATTILA

83. Budapest, XXII. Háros utca 7.

Kő?

A telken, ahol a középkori Csót falu egy részét tárták fel az elmúlt 60 év során, műszeres lelőhely-felderítéssel próbáltuk jobban megismerni a még fel nem tárt területen fekvő régészeti objektumok nagyságát, kiterjedését. A mérési munkálatokat a Technolab Mérnöki Geofizikai Szolgáltató Kft. részéről Szabó Enikő és Chrenkó Ferenc végezték 2006 októberében. A telek D-i részén a köves réteg megghiúsította a kutatást, a Ny-i részen kis szondákban lehetett dolgozni, ahol újkori műtárgyak (föld alatti sínpár) mellett annál korábbi objektumok is megfigyelhetők voltak. Ezenkívül több olyan struktúrát nem mutató eltérés volt megfigyelhető, melyről nem lehetett konkrét következtetéseket levonni, csak annyit, hogy a környezetéhez képest fizikai eltérést mutat.

TEREI GYÖRGY

84. Budapest, XXII. Nagytétényi út 353-371.

B, LT, Ró

Az épülő M6 autópálya budapesti nyomvonalszakaszán 2005-ben megkezdett régészeti feltárást 2006 májusá-

ban fejeztük be.¹³ Ebben az évben – térben is szervesen folytatva a tavalyi munkát – Nagytétényi és Érdliget határában, a Nagytétényi út és a Budapest–Székesfehérvár vasút közötti területsáv megelőző feltárást végeztük el. Ezenfelül kutatószondát nyitottunk az említett vasútvonaltól É-ra tervezett szervízút nyomvonalán is. 2006-ban mintegy 14 000 m² felületet kutattunk át. A Nagytétényi út és a vasútvonal közötti területen 404 új régészeti objektumot találtunk, így a teljes feltárás során előkerült jelenségek száma 660-ra emelkedett. Főként ugyanazok a régészeti korszakok jelentkeztek, mint 2005-ben, újabb periódust csupán néhány, részben még a Kr. e. 1. századra keltezhető fegyvermellékletes kelta sír jelentett (áttört díszű kardhüvelyveretek). Újabb részletei kerültek elő a kora római, részben sírkertekbe rendezett hamvasztásos temetőnek, és az urnamezős kultúrához tartozó bronzkori sírmezőknek.

Késő bronzkor: Az M6 autópálya 2006-os ásatási idejének legjelentősebb őskori vonatkozású eredménye, hogy előkerült a 2005 őszen 5 sírral lokalizált késő bronzkori, urnamezős kultúrához tartozó temető központi része a Nagytétényi úttól É-ra, ahol további 92 sírját tártuk fel a korszaknak. A sírok közel harmada (23) igen rossz állapotban maradt meg, ami részben az edények rossz égetési technikájával, részben a sírok magasan, még a humuszrétegben való jelentkezésével magyarázható. A feltárt temetkezések két nagyobb csoportba sorolhatók. Az ép edényeket tartalmazó sírok (53) urnás, illetve urnás-szórt hamvas rítusúak voltak, amelyeknél az urnán kívül a sírgödör betöltésében is találtunk emberi hamvakat. A 294. sz. sírban megfigyelhető volt az emberi hamvakkal együtt a sírgödörbe behordott máglya földjének fekete kormos maradványa is. Jelentős a száma (16) azoknak a temetkezéseknek, amelyeknél a gödörben egy csomóban, vagy szétszóródva helyezkedtek el edénytöredékek, körülöttük emberi hamvakkal, kalcinált csontokkal.

Római kor: Csak részben fedte a késő római kori sírmezőt a kora római hamvasztásos temető, amelynek a két ásatási évad során több mint 50 urnasírt tártuk fel. Az urnasírok kisebb része (15) árokkal határolt sírkerteken belül került elő. A sírkerteken kívüli urnás temetkezések egy részénél semmiféle sírjelölési formát nem találtunk (vagy nem maradt fenn ennek nyoma), 16 esetben azonban kisebb-nagyobb kőpakolás került elő. A két sírjelölési forma között nincs átfedés, vagyis nincs olyan temetkezés, amelyet körülárkolás és ezzel együtt kőpakolás is jelez. Az urnás temetkezéseken kívül 3 szórt hamvas sír is előkerült, közülük az egyik (380. objektum) épített kőládasír volt, gazdag üveg- és fémmellékletekkel. Csontvázas temetkezést csupán egyetlen esetben találtunk, míg két további, csontokat és

13 BESZÉDES J. – SZILAS G.: Óskori és római kori lelőhelyek feltárása az M6 autópálya budapesti szakaszának nyomvonalán 2005-ben. AqFüz 12 (2006) 147–158.